

Östersjöområdet historia: medvetenhet bland ungdomar, nationella läroplaner och utbildning

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE

CENTRAL BALTIC
INTERREG IV A
PROGRAMME
2007-2013

Haridus- ja Teadusministeerium
Estonian Ministry of Education and Research

Introduktion

Unitas Foundation tillsammans med Museum för ockupationen av Lettland startade projektet "Olika nationer - delade erfarenheter (DNSE)" 2010. Sammanhållningen i Östersjöområdet är ett mål på uppdrag av både EU-kommissionens regionalpolicy och Östersjöstaternas råd (CBSS). Eftersom tidigare händelser har delat Östersjöområdet, kvarstår många missvisande uppgifter. Projektets mål var därför att undersöka i vilken utsträckning Östersjöregionens historia lärs ut på skolor i Estland, Finland, Lettland och Sverige. Detta gjordes i tre steg: genom att studera medvetenheten hos eleverna, innehållet i de nationella läroplanerna, och lärarnas inställning till regional historia.

Det första målet för undersökningen var att fastställa nivåer för medvetenhet, kunskap och förståelse för grannar bland ungdomarna i Lettland, Estland, Finland och Sverige. Vi syftade till att kartlägga befintliga attityder samt mäta och jämföra kunskap om grannar i Östersjöregionen (BSR) för att skapa underlag för utbildningsmaterial och uppsökande verksamhet. För det andra, eftersom uppfattningar om andra länder ofta är skapade av formell utbildning (Stradling 2003: 25-26), historieläroplanerna i dessa länder analyserades för att identifiera vikten av BSR historia i varje plan. För det tredje, enkäter för lärare skapades, så det skulle bli uppenbart hur lärare i Estland, Finland, Lettland och Sverige tillämpar regionens historia i sin undervisning, och även deras undervisningsvanor och möjligheter i fall BSR historiematerial utvecklas i framtiden.

De viktigaste resultaten

1:a studien: Elevernas association med regionen

Först undersökte vi vad gymnasieelever i Estland, Finland, Lettland och Sverige värderar och associerar till i samband med BSR. För det andra frågade vi hur de ser på livskvaliteten i de fyra länderna, för det tredje frågade vi dem om synpunkter på två olika historiska perioder (medeltiden och Sovjetunionstiden), för det fjärde bedömde vi hur nära eller separerade de känner sig (med hjälp av "gatu"-mätningar). Slutligen studerades deras identifikationer och faktorer som bidrar till regionala identifikationer (kunskap, personliga relationer och besök).

Värderingar och associationer

Det fanns gemensamma värderingar bland ungdomarna som bor i Östersjöregionen. En fjärdedel av ungdomarna som deltog i vår undersökning refererade till natur och hav när de frågades om associationer med BSR. Många nämnde föreningar, båtar och fiske, i synnerhet ungdomar från Finland och Sverige. Totalt 89,1 % av ungdomarna i BSR var överens om uttalandet om delat ansvar för BSR, medan endast 4,6 % av ungdomarna inte höll med. Det visar att **ungdomar är mycket medvetna om gemensamma frågor i regionen som måste lösas tillsammans**. Andra associationer som ungdomar i fyra länder mestadels håller med om är att människorna i regionen tillbringar mycket tid på Facebook, MSN, Skype, och dataspel, att jämställdhet är viktigt för människor från regionen, samt att Hansan har förenat regionen.

Ungdomarna är mest oense om följande faktorer: graden av välfärd är mer eller mindre densamma i Östersjöregionen, dåliga trafikförbindelser mellan länderna i Östersjöregionen hindrar dem från att kommunicera med andra människor i denna region, människor i regionen äter likartad mat, trygghets- och kriminalitetsnivån är mer eller mindre densamma i regionen. Således, i korthet bedöms den allmänna välfärdsnivån annorlunda medan naturen, användning av sociala medier och uppskattandet av jämlikhet förenar människorna i denna region. Den fullständiga listan (från det man är mest överens om till det man är minst överens om) kan ses i Tabell 1.

Tabell 1. I vilken utsträckning håller du med om följande påståenden? Den genomsnittliga poängen för varje alternativ från alla svarande.

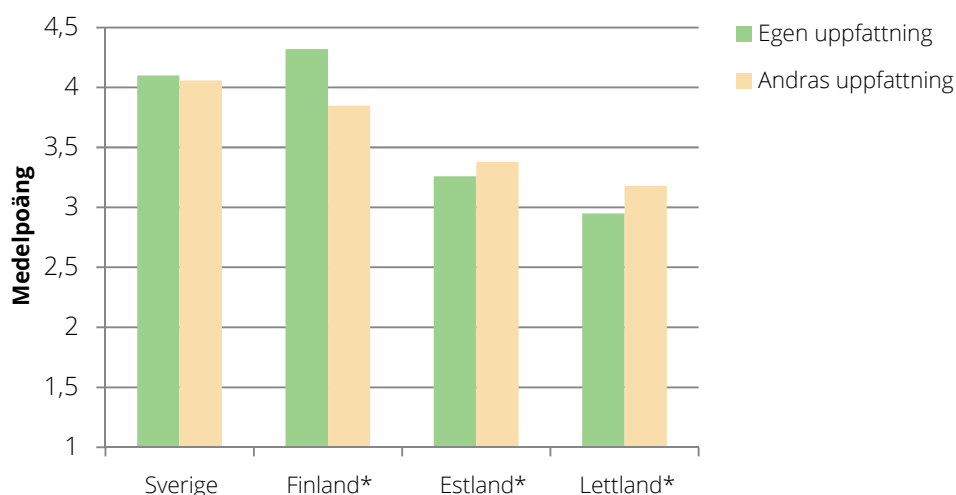
	Estland	Finland	Lettland	Sverige	Medelvärde
Delat ansvar för BSR	3,49	3,57	3,64	3,44	3,54
Alla i BSR tillbringar mycket tid på sociala medier	3,49	3,24	3,23	3,09	3,29
Jämställdhet är viktigt i alla Östersjöländer	3,20	3,21	3,23	3,07	3,19
Hansan förenar BSR	3,36	3,15	3,18	2,82	3,18
Jag kommer att få vänner från BSR i framtiden	3,32	2,83	3,23	2,73	3,10
Efter Sovjetunionens kollaps kommer BSR närmare varandra	3,12	3,06	3,00	2,86	3,03
Erfarenheten av Sovjetunionen gör oss annorlunda	3,10	3,05	2,83	2,98	2,99
Ungdomar klär sig likadant	2,81	2,74	3,02	2,71	2,83
BSR kommer att bli mer lika över tid	2,94	2,83	2,63	2,88	2,82
Barn läser liknande böcker	2,75	2,81	2,74	2,94	2,80
Ungdomar tittar på samma filmer	2,78	2,83	2,76	2,86	2,80
Legender från vikingatiden förenar Östersjöländerna	2,79	2,72	2,81	2,62	2,75
Förbindelserna med Ryssland i det förflutna förenar BSR	2,74	2,67	2,83	2,45	2,70
Religionen är annorlunda i BSR	2,73	2,73	2,59	2,70	2,69
Sveriges stormaktstid förenar BSR	2,68	2,62	2,59	2,80	2,66
Utbildningsnivån är liknande i BSR	2,76	2,43	2,74	2,54	2,64
Livet är knutet till naturen mer i BSR än på andra håll	2,54	2,51	2,59	2,49	2,54
Nato skapar en klyfta i BSR	2,41	2,66	2,35	2,64	2,48
Traditionella helgdagar är desamma	2,69	2,55	2,05	2,50	2,44
BSR har samma syn på den ekonomiska krisen	2,48	2,59	2,25	2,46	2,43
Välfärdsnivån i BSR är densamma	2,36	2,55	2,22	2,34	2,37
Säkerhets- och brottsnivån är densamma i BSR	2,46	2,25	2,37	2,32	2,37
Människor äter liknande mat	2,35	2,28	2,40	2,37	2,35
Dåliga trafikförbindelser innebär dålig kommunikation	1,89	2,23	1,80	2,20	1,99

Obs. Ange 1 till 4. 1 betyder instämmer inte alls och 4 instämmer helt.

Åsikter om hur bra livet i regionen är

Eleverna blev också tillfrågade om hur bra de tyckte att livet i deras land och i de tre grannländerna är. Resultaten visar att **det bästa livet enligt andras uppfattning är i Sverige, i egen grupps uppfattning i Finland**. Livet anses av både dem själva och andra att vara minst bra i Lettland, även om de genomsnittliga uppskattningarna i fråga om andras uppfattning är över det aritmetiska genomsnittet (3,0). **Vid utvärdering av godheten av livet i Sverige, överlappar uppfattningen från elever från andra länder och uppfattningen från svenska elever varandra**. I fråga om Finland, värderar de finländska eleverna olika aspekter av livet i Finland mer än eleverna i andra länder. **I fråga om Estland och Lettland är situationen tvärtom: lokala elever är mer kritiska än eleverna i andra länder**. Som framgår av ovanstående analys, är detta främst på grund av de mer kritiska yttrandena från etniska ryssar som bor i Estland och Lettland. I denna analys slogs grupperna (estniska och rysk-estniska i fråga om Estland, och letter och rysk-letter i Lettlands fall) samman. De detaljerade resultaten visas i figur 1.

Figur 1. Egna och andras (från tre andra deltagarländer) uppfattningar om hur bra (demokratiskt, rikt, fredligt, i allmänhet bra) livet är i fyra länder.

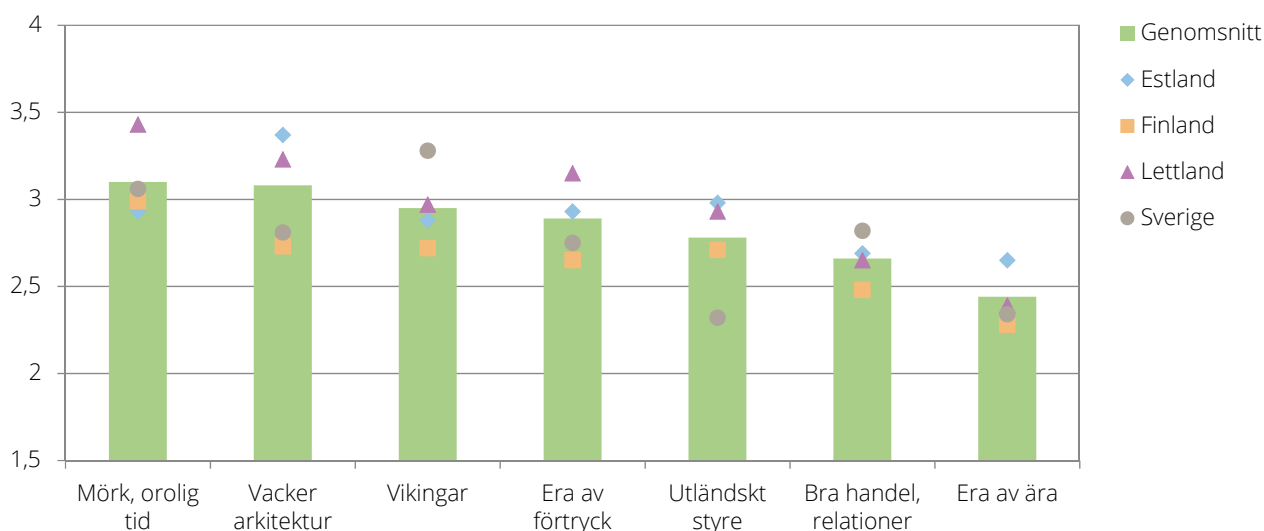

Obs. *Statistiskt signifikanta skillnader mellan egna och andras uppfattningar. Skalan var från 1 (inte alls) till 5 (väldigt mycket). För bättre synlighet bygger diagrammet på en skala från 1 till 4,5.

Uppfattningar om olika historiska perioder (medeltiden och Sovjettiden)

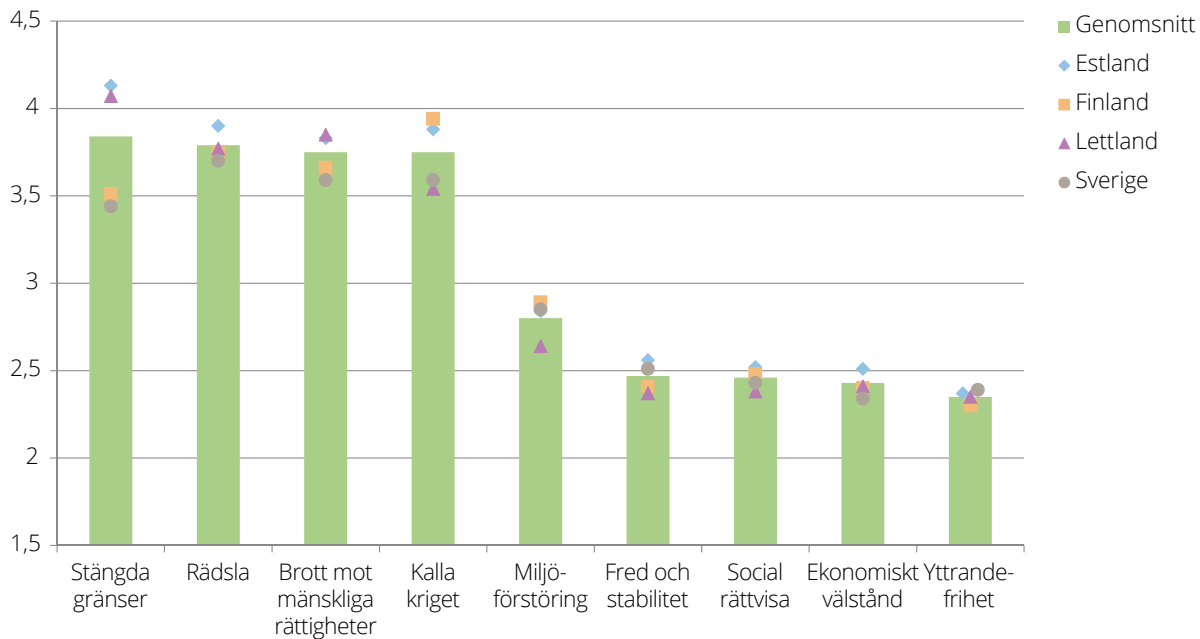
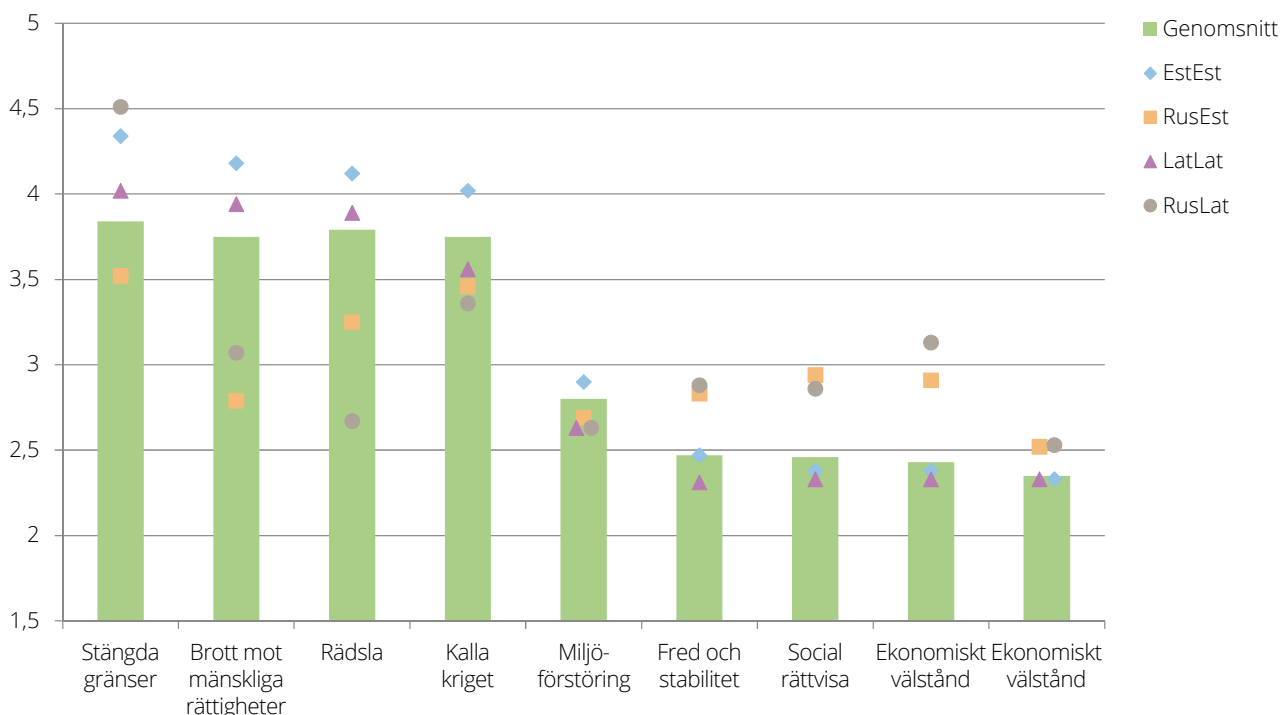
När det frågades om synen på historiska händelser, kom vi fram till en slutsats att de synpunkter på närliggande historiska händelser (uppfattningarna om Sovjetunionen) varierar mycket mer än uppfattningarna om vad medeltiden står för. Medeltiden ses som en mörk och orolig tidsålder men den representerar också vacker arkitektur. Den anses inte vara en tid av ära och inte heller representerar den goda handelsförbindelser. De fullständiga resultaten visas i Figur 2.

Figur 2. Vad förknippar du med medeltiden?

Obs. Poängen varierar från 1 (inte alls) till 5 (väldigt mycket). För bättre synlighet bygger diagrammet på en skala från 1,5 till 4.

Det fanns en tydlig skillnad mellan hur Sovjetunionen uppfattas, särskilt bland elever i Estland och Lettland, där elever som svarade på majoritetsspråket (estniska och lettiska) hade betydligt mer negativa associationer med Sovjetunionen än sina jämnåriga som svarade på ryska. Den första gruppen associerar Sovjetunionen mycket mer med stängda gränser, skräck, brott mot mänskliga rättigheter, medan den andra gruppen mer håller med om uttalandena om att Sovjetunionen representerade ekonomiskt välstånd, social rättvisa och fred och stabilitet. Finska och svenska respondenter sätter poängen i mitten alltså är de mindre splittrade i den här frågan. Figur 3 och Figur 4 illustrerar uppfattningarna om sovjettiden.

Figur 3. Vad förknippar du med sovjettiden?**Figur 4.** Vad förknippar du med sovjettiden?

Obs. Medelvärden för Estlands och Lettlands språkgrupper (1-5). För bättre synlighet bygger diagrammet på en skala från 1,5 till 5.

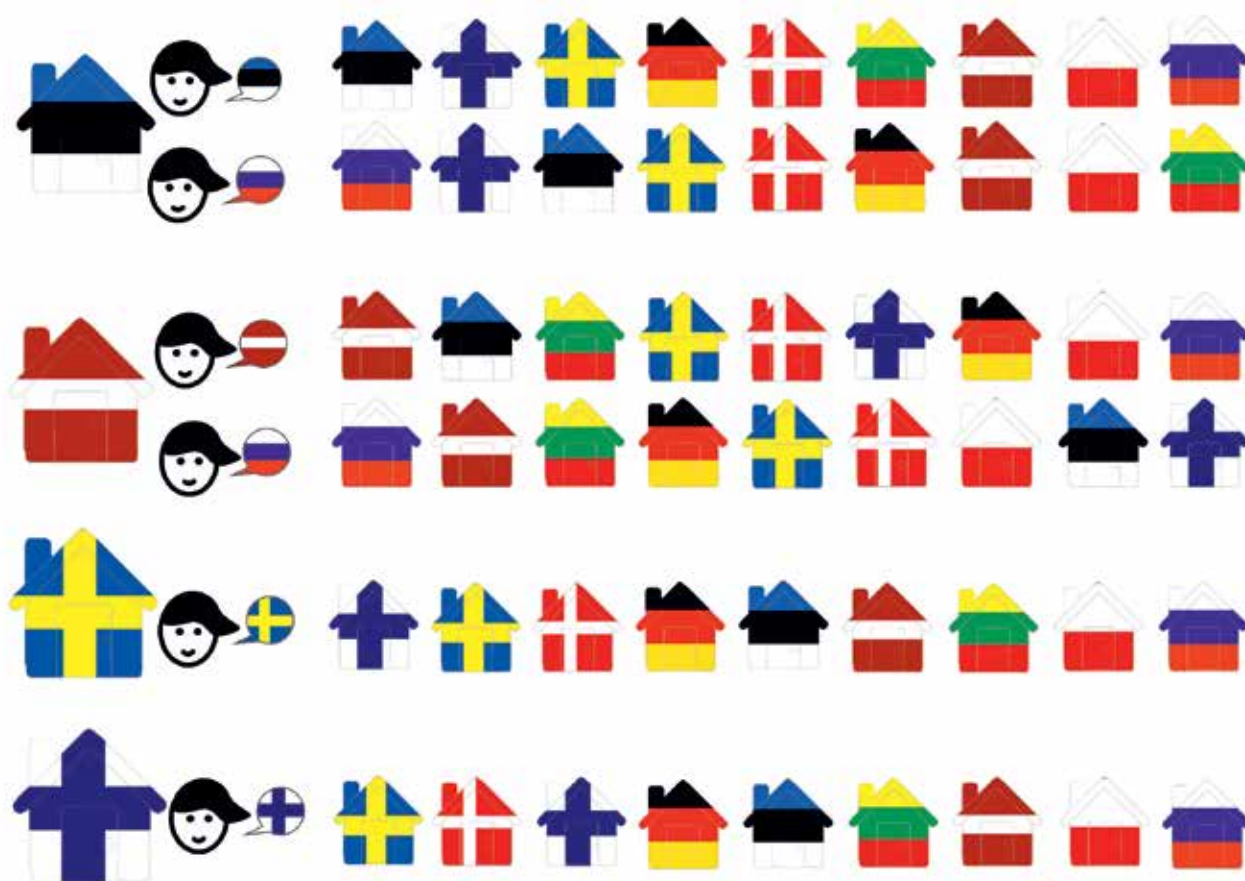
Vissa associationer behöver inte nödvändigtvis innebära att eleverna på motsvarande sätt har bra eller dålig förståelse av perioden, men **det faktum att elever från alla fyra länderna har relativt liknande associationer kring medeltiden kan användas som en gemensam grund för internationellt samarbete (t.ex. utbytesprojekt) för att främja ömsesidig förståelse och sammanhållning i framtiden.** Å andra sidan, **det faktum att associationerna med Sovjet skiljer sig åt i sådan utsträckning kan förklaras som ett tecken på mycket olika förståelse och kanske till och med kunskap om historien för perioden.** I så fall föreslås gemensamma pedagogiska aktiviteter, verktyg och internationella ungdomsutbyten som omfattar alla grupper.

Hur nära eller fjärran är ungdomarna i regionkänslan

För en uppskattning om hur grannländerna betraktas av eleverna använde vi en sociometrisk mätning "Street", där respondenterna ombeds att välja ett hus för 9 familjer från olika nationer på gatan. Respondenterna ska föreställa sig att följande familjer planerar att flytta in i deras grannskap: en estnisk familj, en dansk familj, en finsk familj, en tysk familj, en lettisk familj, en litauisk familj, en polsk familj, en rysk familj och en svensk familj. Bortsett från deras nationalitet ges ingen information om familjerna. Eleverna får veta att de har bott på gatan under en mycket lång tid, sedan kan de välja var dessa familjer kommer att placeras för att bo på denna gata. De blir också instruerade att om de inte kan bestämma sig eller finner det omöjligt att placera familjerna i husen bara genom att veta deras nationalitet, kan man placera flera familjer i ett hus eller alla familjer i samma hus.

Sammanlagt vägrade 58 elever att göra uppgiften och 83 elever placerade alla familjer i samma hus. Ungefär hälften av de elever som antingen vägrade eller beslutade att placera alla familjer i samma hus var från Sverige. Resten delades ganska jämnt mellan tre andra länder. Analysen för Estland och Lettland utfördes separat för etniska ester och ryssar eftersom deras attityder varierade kraftigt. Samma tillvägagångssätt följdes inte för Finland och Sverige eftersom svaren från majoritets- och minoritetsgrupper inte skiljde sig åt signifikant. Figur 5 illustrerar resultaten.

Figur 5. Resultaten för den socio-metriska mätningen Street över sex grupper.

Obs. Resultaten visas separat för sex grupper: EstEst - estniska elever som studerar i estniska språkskolor, RusEst - estniska elever som studerar i skolor där undervisningsspråket är både estniska och ryska, LatLat - lettiska elever som studerar i lettiska språkskolor, LatRus - lettiska elever som studerar i skolor där undervisningsspråket är både lettiska och ryska, Sve - svenska elever, Fin - finländska elever. Platsen för respektive tecken för nationen visar hur långt bort i genomsnitt den speciella gruppen placerade familjen från det givna landet.

- **I genomsnitt uttrycktes mest positiva åsikter om svenska och finska familjer**, strax följt av estniska familjer. **De mest avlägsna grannarna var ryska och polska familjer.**
- **Alla grupper betraktade familjerna från den egna nationen som de närmaste**, genom att placera dem i genomsnitt 1,8–1,9 hus från sitt eget hus.
- Ryska letter och ryska ester hade mest positiva åsikter om ryska familjer. I fallet med ryska letter var skillnaden mellan ryska och lettiska familjer liten. I fallet med ryska ester, avser poängen större spänningar mellan och/eller separation från den lokala majoritetsgruppen ester.
- De mest föredragna grannarna för de estniska eleverna var ester, finländare och svenskar.
- De mest föredragna grannarna för de rysk-estniska eleverna var ryssar, finländare och ester.
- De mest föredragna grannarna för de finländska eleverna var finländare, svenskar, danskar och tyskar.
- De mest föredragna grannarna för de lettiska eleverna var letter, ester och litauer.
- De mest föredragna grannarna för de ryska lettiska eleverna var ryssar, letter och danskar.
- De mest föredragna grannarna för de svenska eleverna var svenskar, danskar och finländare.

Identifikationer

För att kunna analysera och jämföra identiteten hos unga människor i de fyra länderna, ombads de att gradera betydelsen av 19 grupper (i tabell 3 nedan) och kategorierna för dem själva och giltigheten av samma kategorier för fyra nationer (ester, finländare, letter och svenskar). Identifikationskategorierna började med bredare grupper som "världsmedborgare" och slutade med "elev i min klass". Bedömningsskalan varierade från -1 (Jag motsätter mig till gruppen) till 3 (Jag tillhör gruppen och att höra till gruppen är mycket viktigt för mig). Mellanvärdena är 0 (Gruppen är inte giltig för mig), 1 (Jag tillhör gruppen, men att höra till gruppen är inte viktigt för mig), och 2 (Jag tillhör gruppen och att höra till gruppen är viktigt för mig). Nedan analyserar vi uppgifterna enligt andelen respondenter i varje grupp som ansåg en särskild kategori antingen viktig eller mycket viktig (rankad 2 eller 3). De mest och minst viktiga identifikationerna finns i tabell 2, medan hela listan och relevans för eleverna kan ses i Tabell 3.

Tabell 2. Tre viktigaste och tre minst viktiga identifikationer

	Viktigast identifikation	II viktigaste identifikation	III viktigaste identifikation	III minst viktigt	II minst viktigt	Minst viktigt
EstEst	Medborgare	Elev	Europé	Östeuropé	Konservativ	Ex-sovjetisk
	83,2	77	68,6	11,3	10,1	3,6
RusEst	Elev	Europé	Regional	Konservativ	Skandinavisk	Västeuropé
	60,4	52,6	42,9	11,3	10,5	8,2
Fin	Medborgare	Nordisk	Elev	Konservativ	Östeuropé	Ex-sovjetisk
	80,0	67,2	53,5	7,5	6	3,7
LatLat	Medborgare	Elev	Baltisk	Ex-sovjetisk	Finsk-ugrisk	Skandinavisk
	91,6	83,6	73,7	8,7	7,4	5,1
RusLat	Elev	Regional	Medborgare	Finsk-ugrisk	Västeuropé	Skandinavisk
	83,6	72,4	61,9	14	7	2,3

¹ För tydlighetens skull skiljer vi mellan identitet och identifikationer. Identitet definieras enligt Social identitetsteori (Tajfel 1981: 225) som "den del av individens självuppfattning som härrör från dess kunskap om sin tillhörighet till en social grupp (eller grupper) tillsammans med värdet och känslomässig betydelse fäst vid detta medlemskap". Identifikation mäts vanligen bara som ett faktum att definiera sig själv som en gruppmedlem. I den aktuella studien definierar vi identitet som en kombination av olika identifikationer genom att utöver kunskaper också mäta värdet (vikten) av medlemskapet.

	Viktigast identifikation	II viktigaste identifikation	III viktigaste identifikation	III minst viktigt	II minst viktigt	Minst viktigt
Sve	Medborgare	Elev	Skandinavisk	Ex-sovjetisk	Baltisk	Finsk-ugrisk
	42,5	40,5	35,6	4	3,5	3,5
Samman- lagt	Medborgare	Elev	Regional	Östeuropé	Konservativ	Ex-sovjetisk
		63,1	53,3	10,5	9,4	6,1

Obs. % av eleverna som ansåg denna identifikation viktig eller mycket viktig för sig själva

Tabell 2 visar att de mest populära identifikationerna för 4 grupper är medborgare i sitt land medan elev följer nära. För rysktalande respondenter är elev den viktigaste identifikationen. Det verkar som om regionala identifikationer också är ganska relevant genom att vara den tredje viktigaste identifikationen för alla grupper (vare sig det är skandinavisk, europeisk eller person som bor vid Östersjön - regionalt). De minst föredragna identifikationerna är ex-Sovjet, Östeuropeisk och konservativ.

Tabell 3. Identifikationer och procent av elever som anser särskild identifikation viktig eller mycket viktig över 4 länder och 6 grupper

Identifikation (förkortning)	Medel- värdes- resultat	Medelvärden över grupper (n)					
		EstEst (389)	EstRus (134)	Fin (421)	LatLat (390)	LatRus (43)	Sve (404)
Medborgare i [respondentens land] nationell	71,4	83,2	41,8	80,0	91,6	61,9	42,5
Elev i min skola/klass	63,1	77,0	60,4	53,5	83,6	62,8	40,5
Invånare i min region (regional)	53,3	64,4	42,9	51,7	72,4	62,8	28,0
Medborgare i Europeiska Unionen	52,7	68,6	52,6	49,0	65,9	58,1	27,9
Världsmedborgare - Globalt	43,4	51,4	38,1	42,5	50,3	44,2	31,7
Nordisk	40,5	53,5	12,7	67,2	22,0	18,6	30,9
Medlem i någon förening eller rörelse	38,1	39,2	21,2	34,8	56,8	25,6	29,3
Person som bor vid Östersjön	37,3	43,8	41,8	27,7	66,2	52,4	9,7
Baltisk	34,4	52,8	33,1	8,0	73,7	51,2	3,5
Medlem av min etniska grupp	30,9	29,1	24,1	26,7	55,4	35,7	14,9
Nordeuropeisk	28,3	37,0	15,0	47,0	16,9	25,6	17,1
Person med liberala åsikter	27,1	28,4	20,3	31,3	30,2	23,3	21,5
Skandinav	22,6	17,8	10,5	37,7	5,1	2,3	35,6
Finsk-Ugrisk	20,7	38,4	13,4	36,9	7,4	14,0	3,5
Person som tillhör flera kulturer - mångkulturell	19,7	29,9	19,5	14,5	21,1	37,2	11,9
Västeuropeisk	13,5	15,0	8,2	17,7	11,8	7,0	11,9

Identifikation (förkortning)	Medel- värdes- resultat	Medelvärden över grupper (n)					
		EstEst (389)	EstRus (134)	Fin (421)	LatLat (390)	LatRus (43)	Sve (404)
Östeuropeisk	10,5	11,3	22,4	6,0	15,6	14,0	5,0
Person med konservativa åsikter	9,4	10,1	11,3	7,5	12,3	19,0	6,2
(Ex-)Sovjetisk person	6,1	3,6	14,9	3,7	8,7	20,9	4,0
Sammanlagt	27,2	33,1	22,4	28,6	32,5	28,1	16,5

- Genomsnittet över alla grupper och identifikationer var mycket nära det aritmetiska medelvärdet - 0,89. I procent - 27,2 % av eleverna i alla grupper ansåg de givna kategorierna vara viktiga eller mycket viktiga. Emellertid, varierade grupperna betydligt: **EstEst och LatLat grupperna identifierade i genomsnitt starkare med alla grupper**, följda av finländare och rysk-letter. Svenska elever värderade de givna kategorierna klart mindre än andra.
- För ungdomar i 4 länder var de tre **viktigaste identifikationerna lokalt orienterade: vara "medborgare i [respondentens land]", "elev i min skola/klass" och "invånare i min region"**. Den första mest relevanta övernationella identifikationen som varierar mellan länderna var **Europé i Estland, Nordisk i Finland, Baltisk i Lettland och Skandinav i Sverige**.
- **Nationell identifikation är den mest uppskattade identifikationen för alla majoritetsgrupper, endast minoritetsgrupper** - EstRus och LatRus värderar den något mindre. **EstRus är i detta avseende en särskilt utsatt grupp**, och har lägst nationell identifikation. Deras estniska medborgare-identifikation är lägre än Europeisk-medborgare och regional identifikation och lika med Östersjöregion-identifikationen.
- Det är intressant att notera att vara en **"Person som bor vid Östersjön"** värderas ganska högt, på samma sätt som att vara **"Nordisk" eller "Baltisk"**. När letter och ryssar som bor i Lettland och Estland anser det första viktigare, medan ester, finländare och svenskar värderar "Nordisk" identifikation högre. Dessa två är de mest uppskattade jämfört med andra övernationella regionala identifikationer. Unga människor identifierar sig mindre med att vara Nordeuropeisk och Baltisk och lite mindre med Skandinavisk och minst med Väst- och Östeuropeisk.
- Vid jämförelse av olika identifikationsnivåer (global, europeisk, nationell, etnisk och regional) med varandra, visar resultaten att ungdomar värderar nationell identifikation högst, sedan följer lokala-regionala, europeiska och globala identifikationer. Överraskande **låg vikt ges till etnisk identifikation**.
- Minst viktiga eller ens motsatta identifikationer skiljer mer över grupperna. De identifikationer som ungdomar i Estland, Finland, Lettland och Sverige ser i genomsnitt som **inte gäller för dem är "(Ex-) sovjetisk person", "person med konservativa åsikter", och "Östeuropeisk"**. Ex-Sovjetisk är den minst värderade av finländare och ester. Skandinavien verkar vara långt borta från både lettiska grupper samt rysk-ester som tillsammans med rysk-letterna också nedvärderar västeuropeisk identifikation.

Att förutsäga gemensam identitet

Följande kontakthypotes (Allport, 1964, Pettigrew & Tropp 2006) testade vi om elever som har fler vänner bland andra grupper, som har besökt andra länder oftare och som har bättre kunskaper om dessa länder, också har starkare Baltisk-Nordiska regionala identifikationer. Eftersom studien varken var experimentell eller långsgående, kan sambanden mellan dessa variabler inte tolkas som kausala. Men det finns bevis från teori och ett stort antal tidigare studier (Jasinskaja-Lahti, Liebkind, 1998; Gaudet och Clément, 2005) att mer kontakt och framför allt vänskap (Pettigrew, 1997, Pettigrew & Tropp, 2006; Turner, Hewstone, Voci, Vonofakou, 2008) med medlemmar utanför gruppen leder till mer positiva attityder och starkare respektive identitet.

Kunskap om vänner från samt besök i grannländer används för att förutsäga om de bidrar till en starkare regional identitet (Nordisk, Baltisk, Nordeuropeisk och person som bor vid Östersjön). Det är kanske intressant att notera att svenska elever verkar veta mindre om sin egen och andras historia medan lettiska elever har den bästa kunskapen om historiska fakta om sitt land och grannländerna. Bland elever från alla länder var sambanden mellan att veta grannars historia och styrkan i att identifiera sig själv som en nordisk person, nordeuropeisk person och person som bor vid Östersjön positiva och statistiskt signifikanta. Det fanns bara ett undantag: sambandet till Östersjön-identifikation var positivt men statistiskt inte signifikant bland lettiska elever.

Vi analyserade också om att ha vänner i grannländerna är relaterat till samma fyra regionala identifikationer: Nordisk, Baltisk, Nordeuropeisk, och person som bor vid Östersjön. **Relevansen av fyra regionala identifikationer bland elever som har kontra inte har vänner i grannländerna är i regel högre.** När man analyserar fyra länder helt och hållet finns det en statistiskt signifikant skillnad i fråga om alla fyra identifikationerna. Elever som har en vän åtminstone i ett land identifierar sig starkare med att vara Nordisk, Baltisk, Nordeuropeisk och person som bor vid Östersjön.

Även om det finns fler besök till grannländerna än vänner i dessa länder, har fortfarande var fjärde elev aldrig besökt något av de tre grannländerna. **Relevansen av fyra regionala identifikationer bland elever som har besökt grannländerna är i regel högre jämfört med elever som inte har besökt något av de tre länderna.** När man analyserar fyra länder helt och hållet finns det en statistiskt signifikant skillnad i fråga om alla fyra identifikationerna. Elever som har besökt åtminstone ett land identifierar sig starkare med att vara Nordisk, Baltisk, Nordeuropeisk och person som bor vid Östersjön. Historisk kunskap och besökserfarenhet hade den starkaste effekten på regional identifikation. Därför kan en ökning av elevernas kunskaper bidra till en starkare regional identitet och ur det perspektivet har ökad kännedom om Östersjöregionens historia en positiv inverkan.

Sammanfattningsvis finns det en varierande kunskapsnivå bland ungdomarna. Emellertid tenderar svenska elever att veta mindre om sin egen och andras historia medan lettiska elever verkar veta mest. Det finns ett positivt samband mellan kunskaper i grannländernas historia och att ha en starkare regional identitet bland elever från alla de fyra länderna. Det finns också ett samband mellan att besöka och att ha vänner från dessa länder vilket bidrar till en starkare känsla av regional identitet. För att främja regional sammanhållning, är det viktigt att utbilda eleverna om den regionala historien. Det finns redan några gemensamma nämnare: eleverna i alla fyra länderna är bekymrade över Östersjön och ser det som sitt gemensamma ansvar. De uppfattar också medeltiden, Hansan, sociala medier och jämlikhet som anknytningsfaktorer. De är mindre överens om moderna historiska händelser som ägde rum under sovjettiden, därför finns det också ett behov av att prata om de problematiska ämnena.

2:a studien: Gymnasieskolans läroplaner i historia

Gymnasieskolans läroplaner i historia är viktiga på två nivåer. För det första ger de en möjlighet att uppmuntra distinkt identitet. För det andra stöder läroplanen att bygga upp vissa elevers färdigheter, värderingar och kunskaper. Syftet med detta avsnitt är att granska hur Östersjöregionens (BSR) historia representeras i ämnen (händelser och människor i grannländerna) och elevernas kunskapsnivåer i de nationella gymnasieskolornas kursplaner i historia, och att föreslå sätt att utöka regionens historieämnen vid skolorna.

Innehållet i gymnasieskolornas läroplaner i historia

I Estland och Finland erbjuder läroplanerna obligatoriska och valfria kurser. I Lettland erbjuds bara en kurs obligatorisk för alla gymnasieskolor medan i Sverige erbjuds en mängd olika kurser, skolorna kan baserat på skolans profil bestämma vilken de undervisar, och eleverna kan välja efter intresse. Se listan över historiekurserna i de fyra länderna i Tabell 4.

Tabell 4. Titlar på officiella historiekurser i Estland, Finland, Lettland och Sverige

Estland
Obligatoriska kurser
Allmän historia ¹
Estnisk historia I ²
Estnisk historia II ³
Samtidshistoria I - Estland och världen under första hälften av nittonhundratalet
Samtidshistoria II - Estland och världen under andra hälften av nittonhundratalet
Samtidshistoria III - De viktigaste uppgifterna om utvecklingen under nittonhundratalet: Estland och världen
Valfria kurser
Världshistoria: Civilisationer utanför Europa
Europeiska länders och USA:s historia
Finland
Obligatoriska kurser
Människan, miljön och kulturen (HI1)
Den europeiska människan (HI2)
Internationella relationer (HI3)
Vändpunkter i Finlands historia (HI4)
Valfria kurser
Finland från förhistorisk tid till autonomi (HI5)
Kulturmöten (kulturer utanför Europa) (HI6)
Lettland
Obligatorisk kurs: Lettlands och världens historia

SverigeHistoria 1a1⁴Historia 1a2⁵Historia 1b⁶Historia 2a⁷Historia 2b⁸ KulturhistoriaHistoria 3⁹**Anteckningar.**¹ *Världshistoria*² *till slutet av 1600-talet;*³ *till slutet av 1800-talet;*⁴ *vanligt i alla yrkesprogram och teknisk examen, se bilaga A;*⁵ *vanligt i alla yrkesprogram och teknisk examen (fortsättning på 1a1 och mestadels frivilligt)*⁶ *gemensamt för EK, ES, HU, NA och SA, eller som fristående kurs i stället för 1a1 och 1a2, se bilaga A;*⁷ *vanligt i universitetsförberedande kurser, mestadels frivilliga (läses efter 1A2 eller 1b);*⁸ *gemensamma för ES och HU, se bilaga A;*⁹ *gemensamma för universitetsförberedande kurser för HU, EK, ES, NA, SA (tillval efter 2a eller 2b).*

Syftet med att inkludera Östersjöregionens historia som ett ämne i läroplanerna eller som ett separat ämne i den nationella, regionala eller samtida historieundervisningen är att utbilda ungdomar så att de vet mer om sina grannar och därför känner sig närmare varandra. Som en region som siktar på ytterligare ekonomiskt, miljömässigt, kulturellt och politiskt samarbete och att sedan ha utbildade och medvetna ungdomar kommer i framtiden att bidra till bättre kommunikation och ömsesidig förståelse. Därför skulle historieämnena om Östersjöregionen som förklarar likheter, olikheter och länkar i regionen i hög grad bidra till att ta itu med stereotyp tänkande och fördomar i hela regionen. Enligt vår mening, är utbildning nyckeln till att bilda en uppfattning och därför kan historiekurser om Östersjöregionen vara till stor nytta i hela regionen.

I fråga om sammanhållning är det önskvärt att läroplaner i de fyra länderna tar upp ämnet regional historia. Det finns tydliga kopplingar mellan de länder som har påverkat den allmänna utvecklingen i regionen. Det är viktigt och möjligt att betona gemensam historia om Östersjöregionen i alla läroplaner och utveckla elevernas färdigheter genom att låta dem analysera händelser i regionen, vilket bör leda till en förståelse för skillnader och likheter inom regionen.

Estland står ut eftersom deras läroplaner och stöddokument i historia på gymnasiet ganska uttryckligen nämner och föreslår ämnen som har anknytning till Östersjöregionen. Specificitetsnivån tyder på att ämnet grannländerna är relevant i den estniska läroplanen. I den finska läroplanen finns det sporadiska kopplingar till regionens historia och läroplanen liknar den estniska när det gäller uppbyggnaden där fokus ligger på ämnen. Båda nämner elevernas kunskaper och studieresultat men Lettland och framför allt Sverige har fokuserat på elevernas färdigheter mer i detalj. I Lettland, medan läroplanen inte nämner någonting om grannländerna, har de fria läroplanerna flera kopplingar till Östersjöregionens historia och därmed om de används tyder läroplanerna på engagemang inom regional historia.

Orsaker och förslag till vidare utbildning om regionens historia

Utifrån en ståndpunkt om sammanhållning, kunde dessa luckor överbryggas med nya läromedel med fokus på Östersjöregionens historia. Metoderna skiljer sig mellan länderna. Estland och Finland har listat ämnen om Östersjöregionen i nuvarande läroplaner. Därför skulle ett alternativ för att strukturera ämnet Östersjöregionen bättre vara att lägga till ämnen om Östersjöregionen till de aktuella kurserna.

I Estland:

- I Estland ger kurser i estnisk historia och samtidshistoria möjligheter att koncentrera sig på regionens historia.
- I Estland verkar en valfri 35-timmars kurs om Östersjöregionen rimlig, eftersom gymnasieskolor måste erbjuda 11 valbara kurser och om det finns någon med redan existerande material och eventuella läroplaner, skulle det avlasta skolorna från att skapa speciella valbara kurser.

I Finland:

- I det finska fallet är det möjligt att dra regionala kopplingar i kurserna HI3 och HI5. En av dem koncentrerar sig på internationella relationer och skulle därför kunna använda ämnen från relationer i Östersjöregionen och den andra är en kurs om Finlands nationella historia som också nämner kopplingar till grannländerna.
- I Finland kan främjande av material och utbildningar leda till en valfri kurs om Östersjöregionens historia i vissa skolor. Det är ganska vanligt att om det finns intresse från både lärare och elever för ett visst historieämne läggs det till som en valfri kurs på skolan.

Lettland och Sverige har en mer allmän läroplan inom historia. Vikten ligger på elevernas kompetens och ämnena är breda. Det skulle vara orimligt att ändra de två läroplanerna i fråga om att ange konkreta ämnen som skall läras ut. Läroplanen i historia i Sverige består av flera frivilliga och obligatoriska kurser och att ändra dem i syfte att lägga till ämnen om Östersjöregionen skulle vara meningslöst och ouppnåeligt på grund av den tid och den stora ansträngning som krävs för att skriva om läroplanen som består av sex olika kurser.

I Lettland:

- Att lägga till specifika ämnen om Östersjöregionen till en ganska allmän läroplan skulle bli en svår uppgift. Därför finns möjligheten att vända sig till lärarna för att använda material relaterat till Östersjöregionen i sina klasser. Breda ämnen i de två läroplaner som finns, flera tidigare nämnda alternativ att tala om Östersjöregionens historia och föra fram regionala exempel och förståelse.
- Utveckla elevkunskaper genom den sammanlänkade och varierande historien i Östersjöregionen skulle kunna göras genom att uppmuntra lärare med material om Östersjöregionens historia, metoder och även utbildningar för att koncentrera sig på ämnet. Att öka medvetenheten hos lärare om nya interaktiva och engagerande läromedel relaterade till Östersjöregionen är det första steget mot upprättandet av Östersjöregionens historia som ett tema i historieundervisningen.
- I Lettland skulle tillämpningen av de två befintliga läroplanerna och inrättandet av en ny, som fokuserar på regionen kompletterat med material och utbildningar leda till större djup i undervisningen av regional historia.

I Sverige:

- Lösningen vore att införa ämnen om Östersjöregionen till lärare genom material och utbildningar så att de exempel som de använder i historieklasserna skulle vara mer regionala.
- I Sverige skulle samarbetet med lärarnas föreningar och bokförlag i kombination med undervisningsmaterial och utbildningar kunna uppmuntra mer fokus på regionen.

Därför kräver förändringarna mer samarbete. Lobbying inom relevanta utbildningsinstitutioner i respektive land skulle dessutom vidare kunna genomdriva undervisning om Östersjöregionens historia. Men just nu verkar förändringen av läroplanerna vara svår eftersom alla länder under de senaste åren redan har ändrat sina läroplaner. Således skulle insatser för att öka medvetenheten hos lärare, skolor, bokförlag, lärarföreningar för att öka intresset och kunskapen om detta ämne vara det första steget.

3:e studien: Lärarnas inställning till att undervisa historia

De viktigaste målen för denna undersökning var att fastställa vilka metoder och material lärare föredrar och använder, tillgången till teknisk utrustning, hur lärare närmar sig Östersjöregionens (BSR) historia. Som ett resultat, när i framtiden undervisningsmaterial om Östersjöregionens historia utvecklas, kan lärarpreferenser och möjligheter beaktas.

Undervisningsmål

Först frågade vi lärarna om vilka mål de koncentrerar sig på vid undervisning av historia. Vi bad dem att rangordna olika mål från det viktigaste till det minst viktiga. Sammanlagt fanns det nio alternativ. I tabell kan de övergripande resultaten i prioritetsordning avseende lärandemål ses.

Tabell 5. I vilken utsträckning koncentrerar du dig på följande mål för lärande i undervisningen av historia?

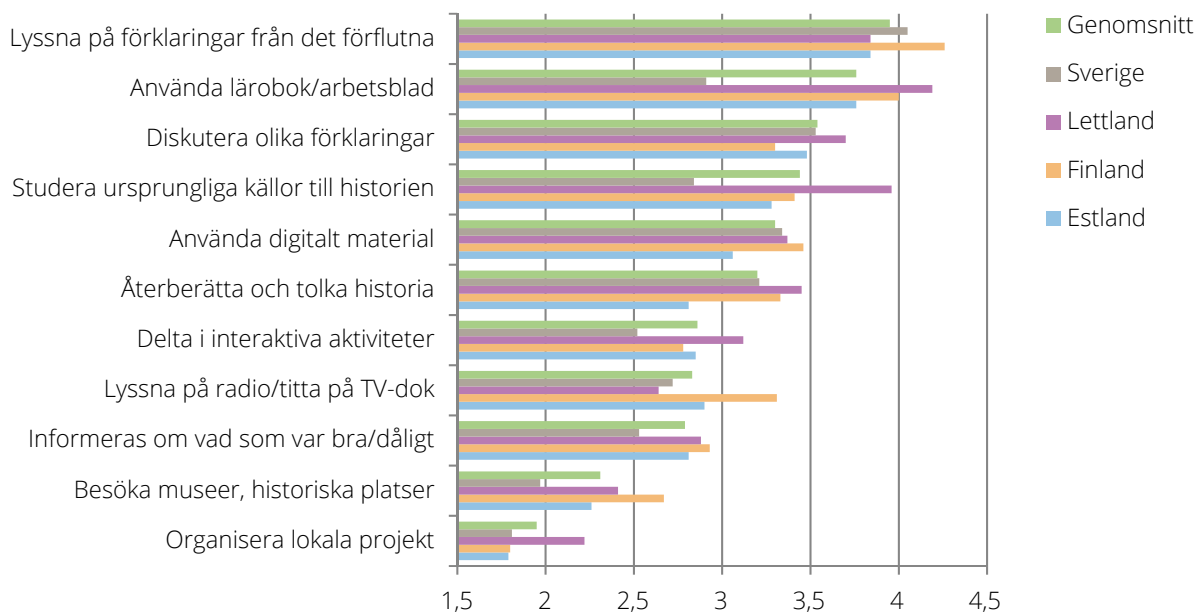
Rang-ordning	I vilken utsträckning koncentrerar du dig på följande mål för lärande i undervisningen av historia? (Rangordna från viktigast till minst viktigt)	Medelvärde
1	Jag vill att mina elever ska skaffa sig kunskaper om de viktigaste fakta och allmän förståelse av historia	4,01
2	Jag vill att de ska använda historia för att förklara situationen i världen i dag och ta reda på tendenserna till förändring	4,26
3	Jag vill att de ska föreställa sig hur det kändes i det förflutna genom att ta olika perspektiv i beaktande	4,85
4	Jag vill att de ska känna till traditionerna, egenskaperna, värderingarna och berättelserna om vår nation och vårt samhälle	5,00
5	Jag vill att de ska förstå beteendet hos tidigare personer genom att rekonstruera de speciella situationerna och de samtida tankarna från den period då de levde (empati)	5,08
6	Jag vill att de ska bedöma historiska händelser i enlighet med normerna för mänskliga och medborgerliga rättigheter	5,10
7-8	Jag vill att de ska bli fascinerade och ha kul när de arbetar med historia	5,34
7-8	Jag vill att de ska internalisera grundläggande demokratiska värderingar	5,34
9	Jag vill att de ska värdera bevarandet av historiska lämningar och gamla byggnader	6,03

Det viktigaste målet totalt sett är att eleverna får kunskap om de viktigaste fakta och har en allmän förståelse av historia. Det ansågs vara det viktigaste i Estland, Finland och Sverige, medan enligt historielärare i lettiska gymnasier är det viktigaste målet att studenterna ska använda historia för att förklara situationen i världen i dag och ta reda på tendenserna till förändring. Dessutom, vill lärarna att eleverna ska föreställa sig hur det kändes i det förflutna genom att ta olika perspektiv i beaktande.

Det minst viktiga målet är att eleverna ska värdera bevarandet av relikter och gamla byggnader. Detta var fallet enligt alla lärargrupper. Generellt kan man säga att svaren är ganska lika bland alla lärare. Andra mindre viktiga mål var att internalisera grundläggande demokratiska värderingar och att fascineras och ha kul när det handlar om historia.

Aktiviteter i klassen

För att bedöma hur lärarna utför sina lektioner blev de tillfrågade hur ofta vissa aktiviteter sker i deras undervisning. Skillnaderna i det här fallet är mer uppenbara än i fråga om betydelsen av lärandemålen. **“Eleverna lyssnar på mina förklaringar om det förflutna” har den högsta frekvensen (3,94) inom potentiella klassaktiviteter.** Att använda läroböcker och arbetsböcker är den näst vanligaste aktiviteten medan att diskutera olika förklaringar av det förflutna kommer på tredje plats. **Den minst frekventa aktiviteten är “eleverna organiserar lokala projekt” (M = 1,95).** De fullständiga resultaten per land kan ses nedan i Figur 6.

Figur 6. Under det senaste året, hur ofta har följande hänt? Eleverna...

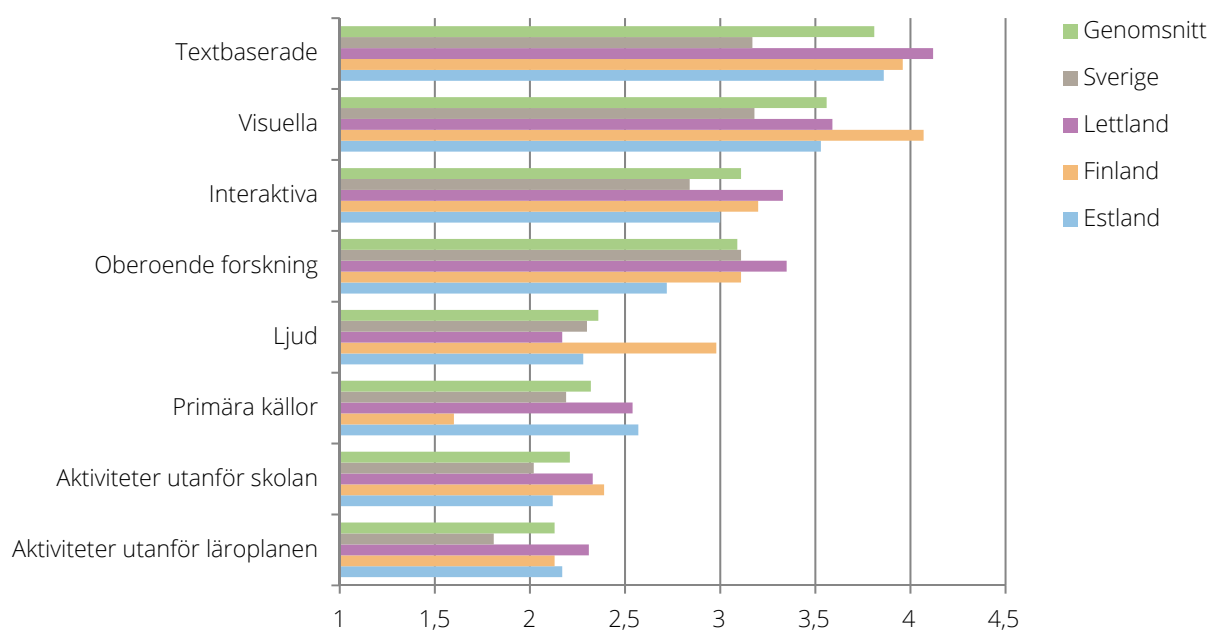
Obs. Lärarna betygsatte alternativen från 1 (aldrig) till 5 (nästan alltid). För tydlighetens skull använder figuren skalan från 1,5 till 4,5.

Vad som utmärker sig är att i fem fall ger de svenska lärarna minst prominens till aktiviteterna medan de finska och lettiska lärarna verkar koncentrera sig mer på variationen av aktiviteter. Allt som allt, lärare använder aktiviteter som är enklare att organisera därför att aktiviteter som kräver mer tid eller andra resurser är mindre populära (besöka museer, organisera lokala projekt). Det är också impopulärt att informera eleverna vad som var rätt eller fel.

Preferens och användning av olika material

För att bedöma vilken typ av material och vilka metoder lärare använder och föredrar bad vi dem att betygsätta dem. Visuellt material är att föredra framför textbaserat material men används mindre än text, interaktiva metoder är också populära. Lärare skulle föredra aktiviteter utanför skolan mycket mer än vad de faktiskt använder dem. **Generellt är alla metoder och material mer föredragna än använda (med undantag av textbaserat material).**

Lärare föredrar och använder visuella, textbaserade, interaktiva och undersökningsaktiviteter mest medan ljudmaterial, primära källor och aktiviteter utanför skolan samt läroplanen används mycket mindre. De fullständiga resultaten visas i Figur 7.

Figur 7. Vilken typ av material och metoder för undervisning använder du?

Obs. Lärarna svarade från 1 (inte alls) till 5 (väldigt mycket). För tydlighetens skull använder figuren skalan från 1 - 4,5.

Alla metoder och material är att föredra mer än de används, förutom textbaserade. Lettiska och finländska lärare verkar vara mer benägna att använda dessa typer av material men skillnaderna är inte stora. Av svaren framgår det tydligt att lärarna vill ha mer visuellt material än de har och vill använda det ännu mer än textbaserat material. Det finns också en hög preferens för interaktiva metoder.

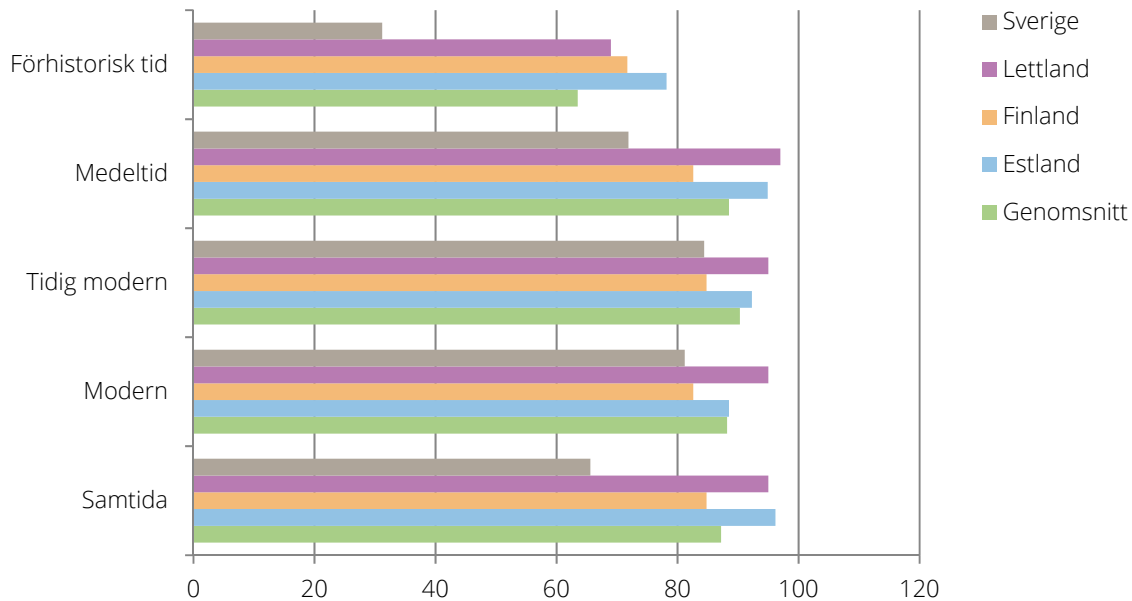
Tillgång till utrustning och resurser

Finländska lärare har den mest frekventa tillgången till teknisk utrustning och använder ofta datorn för olika undervisningsaktiviteter. Svenska lärare har också en god tillgång till teknisk utrustning men tenderar att använda datorn för klassaktiviteter mindre. Estniska lärare har sämre tillgång till teknisk utrustning, men använder ändå datorn oftare än svenska och lettiska lärare för olika aktiviteter (förbereda lektioner, klassificering och rapportering av läxor, undervisa en klass, kommunicera med elever). Lettiska lärare är i form av utrustning och datoranvändning de minst privilegierade. Dessutom tenderar lärare från mindre orter att ha mindre tillgång till olika former av teknisk utrustning. Därför bör när nya material utvecklas, olika metoder användas så att när aktiviteter som kräver teknisk utrustning ingår även mer traditionella läroboks- och arbetsboksbaseade metoder.

Förutom en varierande grad av tillgång till teknisk utrustning, saknar lärare från alla fyra länderna medel för studiebesök. Andra resurser som grundläggande material är allmänt tillgängliga medan ytterligare material verkar vara mer av ett problem för lettiska och estniska lärare. Lärarna verkar ha en lika god tillgång till ett bibliotek (med undantag för lettiska lärare). Instruktioner för att använda material, teknisk utrustning och basmaterial är inte ett stort bekymmer för lärare.

Lärarnas inställning till Östersjöregionens historia

Figur 8 illustrerar att **det talas om Östersjöregionen i förhållande till alla perioder. Men i förhållande till förhistoriska tider nämns Östersjöregionen mindre. Dessutom tycks svenska lärare tala mindre om Östersjöregionen inom alla perioder utom kanske tidig modern tid.** Detta kan förklaras av det svenska rikets dominans under den tiden.

Figur 8. Markera de perioder där du talar om Östersjöregionens historia i dina klasser

Obs. Figuren representerar andelen lärare som arbetar med ämnen om Östersjöregionen inom de föreslagna historiska perioderna.

Perioden där Östersjöregionen nämns mest är tidig modern tid (den svenska maktperioden). Medeltiden, modern och samtida historia följer därefter (alla lärare med över 88 % talar om regionen). Lärarna är något mindre benägna att tala om Östersjöregionen under förhistorisk tid (63,5 % lärare hävdar att de nämner regionen).

I allmänhet verkar det som de flesta lärare pratar om Östersjöregionen i sina klasser när man behandlar olika historiska perioder. Det är lite mindre så med svenska lärare som också uttrycker mindre intresse för nya historiematerial om Östersjöregionen. Men över 90 % av de tillfrågade är intresserade av att använda nytt material relaterat till Östersjöregionen. Således kan man säga att lärarna pratar om regionens historia men kanske inte på ett tydligt strukturerat sätt och att de är intresserade av ämnet och nytt material. De tror också att eleverna är intresserade av Östersjöregionens historia och eftersom elevintresse rankas på toppen av listan över vilka faktorer lärare tänker på när man väljer en metod och material, kan man dra slutsatsen att det finns potential för att främja Östersjöregionens historieämnen vid gymnasieskolor i Estland, Finland, Lettland och Sverige.

Slutsats

Syftet med studien var att ta reda på hur brett Östersjöregionens historia lärs ut på skolor i Estland, Finland, Lettland och Sverige. Detta gjordes i tre steg: genom att studera medvetenheten hos eleverna, innehållet i de nationella läroplanerna, och lärarnas inställning till regional historia.

Resultaten tyder på att det finns en varierande kunskapsnivå bland ungdomarna. Emellertid tenderar svenska elever att sticka ut genom att veta mindre om sin egen och andras historia medan lettiska elever verkar veta mest. Det finns ett positivt samband mellan kunskaper i grannländernas historia och att identifiera starkare med Östersjöregionen bland elever från alla de fyra länderna. Det finns också ett samband mellan att besöka och att ha vänner från dessa länder vilket bidrar till en starkare känsla av regional identitet. Därför, i syfte att främja regional sammanhållning genom politiskt, ekonomiskt och

kulturellt samarbete, verkar det viktigt att utbilda eleverna om den regionala historien också. Det finns redan några gemensamma nämnare: eleverna i alla fyra länderna är bekymrade över Östersjön och ser det som sitt gemensamma ansvar. De uppfattar också medeltiden, Hansan, sociala medier och jämlikhet som anknytningsfaktorer. De är mindre överens om moderna historiska händelser som ägde rum under sovjettiden, därför finns det också ett behov av att koncentrera sig på att prata om de problematiska ämnena.

Gymnasieskolans läroplaner i historia skiljer sig avsevärt i de fyra länderna. I Estland nämner och föreslår gymnasieskolans läroplaner och stöddokument i historia ganska uttryckligen ämnen som har anknytning till Östersjöregionen. Detta tyder på att ämnet är relevant i historiekurserna. I den finska läroplanen finns det sporadiska kopplingar till regionens historia: bara inom två kurser finns det ett omnämmande av grannländerna. I Lettland, medan läroplanen inte nämner någonting om grannländerna, har de fria läroplanerna flera kopplingar till Östersjöregionens historia och därmed om de används tyder läroplanerna på engagemang inom regional historia. Den svenska läroplanen har inget omnämmande av grannländerna och ämnena är ganska allmänna (diktatur, demokrati, migration etc.). Således, förutom Estland, finns det lite strukturerat omnämmande av Östersjöregionen. Följaktligen föreslås det att ämnen om Östersjöregionen och nya material binds in i befintliga läroplaner eftersom alla erbjuder möjligheter att prata om regionen. För mer strukturerade historiestudier om Östersjöregionen är en 35-timmars valfri kurs föreslagen i Estland, men det behövs läromedel och helst måste lärare utbildas. Med utvecklingen av nytt material relaterat till Östersjöregionen, är utbildningar viktiga för lärare från alla de fyra länderna: deras intresse och medvetenhet om regionala förbindelser kunde väckas och de skulle vara mer benägna att lägga till ämnen om Östersjöregionen i sina lektioner.

Lärarna svarade att de är intresserade av Östersjöregionens historia och antydde att även deras elever är det. Majoriteten talar redan om regionen under olika historiska perioder (mest när tidig modern historia nämns och mindre när förhistoria har berörts). Lärarna skulle också använda nytt material om Östersjöregionens historia när de erbjuds det. Därför finns det en marknad för historiematerial om Östersjöregionen.

Vid utveckling av nytt material måste man komma ihåg att både lärare och elever föredrar en mängd olika metoder och material. Visuellt material föredras i hög grad, interaktiva metoder är också populära. Lärarna verkar använda olika teknisk utrustning ganska ofta. Dator- och Internetanvändning är hög bland alla lärare, men annan teknisk utrustning som overhead, datorer för elever och interaktiva tavlor är mindre tillgängliga för estniska och lettiska lärare och lärare från mindre orter, därför bör också traditionella text- och arbetsboksbase material användas. Icke desto mindre bör olika aktiviteter tas med för att hålla kvar intresset för både lärare och elever.

Referenser

- Allport, G. W. (1979). *The nature of prejudice* (25th anniversary ed.). Cambridge, MA: Perseus Books.
- Gaudet, S., & Clément, R. (2005). Ethnic identity and psychological adjustment among the Fransaskois. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 37, 110–122.
- Jasinskaja-Lahti, Inga and Karmela Liebkind (1998). Content and predictors of the ethnic identity of Russian-speaking immigrant adolescents in Finland. *Scandinavian Journal of Psychology* 39, 209–219.
- Pettigrew, T. F. (1997). Generalized intergroup contact effects on prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23, 173–185.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 751–783.

Stradling, R. (2003). *Multiperspectivity in history teaching: a guide for teachers*, Council of Europe.

Tajfel, H. (1981). *Human groups and social categories. Studies in social psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Turner, R. N., Hewstone, M., Voci, A., Vonofakou, C. (2008). Test of the Extended Intergroup Contact Hypothesis: The Mediating Role of Intergroup Anxiety, Perceived Ingroup and Outgroup Norms, and Inclusion of the Outgroup in the Self, *Journal of Personality and Social Psychology* 95 (4), 843–860.

Utgivningsår: 2013, Tallinn
Utgivare: Unitas Foundation

Författare:

Aune Valk
Carl-Johan Ivarsson
Danute Dura
Evelin Tamm
Heidi Slotte
Juha Juntunen
Matti Rautiainen
Mare Oja

Redaktörer:

Hanna Jemmer
Maris Vainre

Datinsamling, utveckling och distribution: Tartu Klaster OÜ, Advisio OÜ

Översättning, redigering och layout av Luisa Translation Agency

Tryck: Areal Design

Utgåvan finansierades genom programmet Central Baltic Interreg IV A 2007-2013 och av Estlands Utbildnings- och Forskningsministerium, och ingick i projektet 'Olika länder – delade erfarenheter'.